

ՓՈՋԱԼ

ՊԵՐՏԻՏԻՒՆԻ ՏԻՎՈՐԱՆ

ԸՏԷՏ 19

1856

1 ԸՊՐԻՆ

ԻԼՍ ՎԷՆ ՏԻՆ

Ճեֆրուանն նագլինն պագըսը:

Ճեֆրուա նագլինն շու սիյադ իւզրէ տէվամ է
տէր: « Օլ էյամտէ պիր տէլիգանլը քիմէ վար ըտը
քի՝ սօնրատան լիսան պէլաղէթիյլէ շէրէֆ ու շէօհ
րէթ պուլտու իսէ տէ՝ օլ վազըթ քի սէյլէյիշ թափ
րընըն իւզէրինն Եէնի պիր թարագգը էթմիշ տէյիլ ի
տի: Վէ պու տէլիգանլը՝ Ռօայէր—Քօյնարըն թարաֆ
տարարընըն պաշը օլտու: Պիր վազըթ թալէպէ սընը
ֆընտա իթէն՝ տէրս հօճասը սըրասընա կէշտի: Վէ մէք
թէպտէ ֆէյլէսօֆլուգ իւզէրինն պիր միւքնալէմ աշմադ
մէմուրիէթի պու նա հէվալէ օլունուպ թալէպէրին իքի
սընըֆը տախի պու միւքնալէմէնին պաշանմասընա արզու
ուլա պէքլէրլէ իտի: Սապըգ նագլիմտէն՝ պէնիմօ արա
լըգ նէ հալէ կիթիֆտար օլտուղումու աննայանլար նէ հա

յըջըւան պու տէրպէրէ արգուար օլտուղումուն թարի
 ֆինէ միւհթաւ տէյիլէր . պէն՝ քի նէ Վառօմիկիէրին նէ
 տէ (Իօայէր Վառարըն տէրպէրինի իշիթմիշ տէյիլ իտիմ .
 պու եէնի ուստանըն վէրէճէյի տէրպէրին ճան ու տիլտէն
 արղուքէշի իտիմ :

Դ Նճագ կէրէք մատտէյի աննատըղըմտա պէնիմ էթ
 րաֆըմտա տօլաշան միւշքիւլաթ վէ միւճատէլէ , կէրէք
 հիշ տէյիլ իսէ մէքթէպտէ օլտուն ճէմի միւշքիւլէրի
 հալլ էտիպ հէր մարաղայէ նէթիճէ վէրէճէք տէյիլ
 ումուլան նէվրէստէ հօճանըն ֆաօիհ տէրպէրի՝ թա
 լիպ օլմաղա պաշլատըղըմ վազըթ պէնիմ խիւշէամա վէ
 ֆիքրիմէ վէ արղումա մութապըգ կէլտիլէր : Իլմի ֆէյ
 լէսօֆի տէրպէրինի տիյնէյէճէյիմ վազըթ զանն էթ
 աիմ քի՝ լայըզը կիպի գանտունճա իլմի շիմաի պու
 տոււմ , քի նիհայէթի նէրէյէ վարաճաղընը վէ օրայա վար
 մագ իշիւն նէ թէտպիր գուլանաճաղընը պէնիմ ֆիք
 րիմէ գանտըրըպ՝ ինսանա ղայէթ էհէմմ ու կլլէմ օլան
 մալիւմաթլարա ճատտէ վէ էմին թարիքիլէ աշնա էտէ
 ճէք : Պու իլմին միւնտէրիճ օլտուղու միւլիւլէրէ տա
 հա պէնիմ ֆիքրիմ վուգուֆ օլմուշ տէյիլ իտի : Վաքին
 քէնտի քէնտինէ չօգ մէիլիլէր հէյալ էտէր իտի , վէ
 ալա շիւպհէ էթմէզ իտի քի՝ պու միւշքիւլէրին իլք
 պաշընտա՝ վէ իլմի ֆէյլէսօֆինին նէթիճէ մաղտուտու
 վէ նիշանկեաճը մաղամընտա՝ պէնիմ գալլիմի պիհու
 զուր էտէլէր օլմալը , քի տիլմի ղայպ էթտիքտէն
 պէրու օլ միւշքիւլէրի տէ հալլ էտէմէզ օլմուշ ու
 տոււմ : Օհհինիմ քէնտի միւհթաւիթիւրինտէն թէշվիգ
 օլտարագ , վէ քրիստոնեալըգ թալիւմաթլարըլա տալի
 չայլը մալիւմաթ քէտպ էթմիշ օլտարագ , աինէ մախ
 տոււ օլան ազիմ մատտէլէրի վէ կէնիշ թէտպիրէրի վէ

այն ապա Գալիլէի թէրի իւրի ֆէյլէսօֆիտէն մէսիւ էտէր
իտի ։ Իքիսինն մագուտուտու պիրիպիրինէ մէսափ
թու թմուշ ուտու ։ մապէյնէրինտէ օլան ֆարգը՝ նա
ընը թէրթիպ վէ գալայիա ֆարգը գանն էտէր իտի ։
էօյլէ գըյաս էտէր իտի քի՝ տին խիւլա էթտիյինի ա
խէրինէ իզար էտիպ ահքեամանէ իթաթ իսթէր ։
իւրի ֆէյլէսօֆի իճատ էտէր ։ վէ իճատ էթտիյինին
սաղամըղընը րաճօնուլ իսպաթ էտէր ։

» Ամուլու պու միսիլիւ իտի ։ լաքին պուլտու
պու նէ՝ օլտու ։ Աթթէպին սէօնմիւշ վէ պաթմիւշ սէ
սինի փարլատան վէ մէշք արգատաշարըմն պաշընը
չէվիւրէն պու գատար մարաղալար քիւլիէն՝ ինսանտա
օլան պիլիշն վէ պէլիլէյիշն քեքիւ նէրէտէն օլմա
թընըն իւզէրինէ իմիւ ։ Պու սիւալէ Վօնտիյիւաք պիւր
թիւրիւլ ճէվապ վէրմիւշ ։ վէ լաուսիկիէր օնուս վէր
տիյի ճէվապըն պաղը նէրէրինի տէյիշտիւրիպ մէրամէթ
իլէ թէճտիտ էյլէմիւշ ։ Ուայեր—Վօլնար՝ Ուայտ ֆէյ
լէսօֆուն թարիքինէ սիւլիւք էտէրէք պու սիւալէ ա
խէր կէօնէ պիւր ճէվապ իզար էթմիւշ ։ վէ Վուզէն՝
էքի վէ նէնի վագթըն ճէմի ֆէյլէսօֆլարընըն պու
մատտէ իւզէրինէ սէօյլէտիքլէրինի թօվլայըպ՝ օլ ալիմ
լէրի ճէնկէ տիգէր կիպի սաֆ սաֆ պիրի պիր դարշը
թընտա տիգմիւշ ։ վէ պէօյլէ էթմէսինտէ՝ Ուայեր—
Վօլնարըն հագգը վար վէ Վօնտիյիւաք հագգը տըր
տէյիւ իսպաթ էթմէք իշիւն հայը զիհին վէ էմէք
օթթի էթմիւշ ։ Իշտէ հէփսի պու ։ Ընճագ պու կիպի
ինճէ վէ պէնճէտէ պարիտ մատտէրին՝ հարեա հա
յաթուա վէ հէր կիւնքի հալիմիգէ էլզէմ վէ մուգթա
զի մէօլիլէրինէ օլան կիպի պաղլանտըրը պէն օլ վա
գըթ օննայաճագըրըմ ։ պուսնուս իշիւն պուսնուր Երեմ

լէսի պէնիմ ինտիմտէ հիշ մագուղէի խիւեր . Ռիյա-
տէ օնա թաճիւպ էտեր իտիմ քի՝ պէյլի ինչի թեապ
վիւրիւնին ասլը Նէրէտէն օյտուղունու էոյլէ պիւր
աշգ ու հայըշլա արարլար ըտը քի՝ իլմի ֆէյլէսօֆի
քիւլիէն օնա մերպուլթ տուր զան օլունուր ուտու :
Վէ էկեր պէոյլէ լուղումսուզ վէ տար պիր մէսիլէ
հուտուտունա տախիլ էթտիքլերի թալէպէյի միւթէ
սէլլի վէ թէմին էթմէր իշիւն պազէն ֆէյլէսօֆլու-
ղուն վասիհ վէ միւնէվիլէր թարաֆլարընը կէօսթէրիպ՝
ինսանճատա էլղէմ պէոյլէ ք միւշքիւլէրին հալլինին
մահալի օտուր , վէ օրսյա վասլը օլմանըն էօլու՝ պէլ
լիլէյի թեապվուրունուն ասասընը պիլմէքտէ տիր տէ-
յիւ սէոյլէմիշ օլսալար ըտը , պունտան ճիւզի ումուտ
ալարագ սապր էտեր իտիմ : Հալ պու քի , ֆէյլէսօֆ-
լուղուն պէոյլէ պիր մանղում խարթասը օլ վագըթ
հօղուտու , վէ հալեա պու կիւնէ տէք հօգ տուր .
հիշ քիմնէ պէոյլէ պիր խարթա վէրէմէզ , վէ օլ վագըթ
ֆէյլէսօֆլուղա օլան հայիշ վէ արղու տահա եէնի օլ
մասըյա՝ պու միսիլիւ պիր խարթանըն լուղումու լա-
յըգընճա տույուլմուշ տէյիլ իտի : Վառօմիկիէր՝ օնսէ
քիզէնճի դարըն ֆէյլէսօֆլուղունու պապա միրասը
կիպի նասըլ պուլմուշ ուսա էոյլէ ալմը , վէ հուտու-
տունու կէնիշէտէմէմիշ : Ռօայիր-Քօլեար քէնտի
աղընըն գուտրէթիյլէ պու մէսիլէնին էհէմիլէթինէ
վուգուֆ օլուպ՝ ճան ու կէօնիւլտէն պունուն ճէվա
պըրը պուլմագ թէֆէքքիւրլէրինին տերինին տալմը ,
լաքին քէնտինի թօփլայըպ օնտան տիշարը չըգմաղա
վագըթ օլմամըշ ըտը : Քուզէն մարագա իշինէ տիւշիւպ
իլք աղըզ զափլայէ տալտը . օլ մուղթագի մատուէրին
էքսէսինէ տիւշմէյի օնըպէ պրագտը . իլմի ֆէյլէսօ-

Ֆինին իճմալի՝ համա իշէմէզ պիր տէրիքտէ իտի, վէ պէնիմ ճանրմ ազ վագըթ էվիլէ քրիստոնեալութան իս-
րաճ օլունմուշ օլմաղըլա՝ օլ համա իշէմէզ եերտէ պու-
նալըյօր ուտու: Այու ճիւմէիլէ ուստալարըն իթիպարը
վէ չըրագլարըն համվէսի պէնի սիւրիւքլէյիպ՝ զաֆլէթտէ
պուլունտուղումու վէ ումտուղումա էրէմէյիպ ալտան-
տըղըվը աշիքնար էթմէյէ ասլա ճէսարէթիմ եօզ ու-
տու:

Ե Տերս հօճալըղըմըն էվիլէքի իթի սէնէլէրի պէյ-
լէ կէչտիլէր: վէ պու էյամտէ զուհր էտէն մէշղուլի-
էթլէրիմէ նազար օլունտուղումա գօլայ աննաշլըր քի՝
պանա վերիլէն թալիմաթտան միւշքիւլէրիմի հալը էթ-
մէյէ գուտրէթ քէսպ էտէմէյօրում տէյի թէշէքքիւ էթ-
տիյիմ պաշլըճա մէսիլէլէրին թէֆթիշին վաշթըմ գալ-
մամըշ ըտը: . . պէն տախի էօյլէ պիր իշիմ էօյրէթմէյէ
տալէթ օլունտում քի՝ օլ իլմիլէ նէ էօյրէսիլէճէյիսի
պէն տէ պիր էյիճէ պիլմէզ իտիմ: . . . Տօղրուսունու
սէյլէմէք իշիւն շունու տախի թաղրի էթմէյի ֆարզ
սայարըմ, քի մէկքիւր մէսիլէլէրին թէխի օլմասը պա-
նա չօգ թէլաշ վերմէմէյէ պաշլամըշ ըտը: . . . Լաքին
պու թէլաշար տա գալպիմտէն քիւլիէն մահվ օլմուշ
տէյիլէր իտի: Թէքմիլէյլէ տուրույօրլար ըտը: վէ պա-
ղէն եւս կէճէ եւս կիւնտիւզ պօշ պիր վագթըմտա փէն-
չիւրէնին էօնիւնտէ օթուրուպ թէֆէքքիւրի տալարագ
թիւյլըրիէ տօղրու պագտըլըմտա՝ իշէրիմտէն պիր աշգ
վէ զաֆիլ պիր տօլիսունլուգ տոյար ըտըմ: կէչմիշ վէ
մահվ օլմուշ էսքի իթիգատլարըմ, վէ էլհալէթ իւլ հա-
ղի ճանրմըն գարանլըգտա վէ պօշլուգտա գալմասը վէ
օլ պօշլուղու տօլտուրմաղա հեր վագըթ նիէթ գուրուպ
հիշ պիր վագըթ իճրասընա միւպաշիլէթ էթմէտիյիմ:

Իրաժքըմա կէիք իտի :

Ոչովալը յետօրուա քենտի ինձէ վե քեսկին զիհ
նիյլէ տայմա շիւպհէլէրիլէ աղսպի տերունէ զորդ օւ
լուպ՝ իլմի ֆէյլէսօֆիտէն ու մաուղու կէօնիւլ րահաթը
նը պուլամազ օլարազ՝ ճահաթ վագթընաթի րահաթը
լողը ֆիքրինէ կէլտիքձէ ախ ետերէք կէլմիլ զէմա
նէսինի արզուլայարազ քենտի վեթանը ապիէսինէ տող
րու պիր սէյահաթ էթտի . վե պու սէյահաթընը շու
կէօնէ թարիֆ էտէր :

« Չօճուզլուզ վագըթլարընը կէշիրտիյիմ խանէյէ
կէլտիմ, պէնի մուհապպէթիլէ թերպիէ էտէն զաթլա
րըն մապէյնիմտէ պուլըննաուլմ . էօմիլէմիւն իլք էսնա
որնտա կէօզիւմէ խօշ կէօրիւնէն վե գալպիմէ թէսիթ
էտէն վե զիհնիմի ույանաըրան շէյլէրին հանընտա ըտըմ
էէր նէ սէս իշիտիրսէմ իտի . հէր նէ շէյ կէօրիւրսէմ
իտի , այաղըմը հէր նէրէյէ պասարսամ ըտը , իլք վա
ղըթլարըմըն կէլմիլ վե ունուտուլմուշ պիր ֆրըզաընը
ֆիքրիմէ կէթիրիլ իտի . Օլ վագըթ քենտի քենտիմէ
միւլհազա էթտիյիմտէ պուլըր ուտուլմ քի՝ պունլարըն
ճիւլմէսի պէնիմ ինտիմտէ էվվէլքի իսիմլէրինի թէպտիլ
թաղէիլ էթմիլէր իտի . էէր պիր շէյ էվվէլքի միւն
վալ իւզրէ իտի . եալընը պէն տէյիշիլմիշ իտիմ : Աշկի
զնցիտէ էվվէլքի կիպի հէր քէս էտէպ ու էրքնանըւ ճէմ
օլըննուպ՝ սուրը խորհուրդլարը իճրա էտէրլէր իտի . հա
լեա իլք պահարտա թարլալարա վե օրմանլարա վե փու
նարլարա քահանալար կէթիւրիւպ օրհնել էթտիրիլէր
իտի . հալեա պէոյիւք տօնախմբու թիւն կիւնլէրի էվլէր
տէ սուֆրալարը շիշէքլէրիլէ վե հէշիլ եափրաղլարըւ տօ
նաթըրլար ըտը : Պանա տին էօյրէտէն քահանայ կէրչի էլ
տիարլունմը , աւազ հալեա օրատա ըտը , պանա էօյրէթ

տիփթերիկն սահի՛՛հ, յիսէ հսկիա ինանքո ըտը. վէ Զէմի
սէփտիթերիմ՝ վէ էթորփըմաւ կէօրտիթերիմ՝ եվվէլթի
ֆիթիթսէ վէ իւրէքտէ իտիլէր. հէփսիստէ եվվէլթի ճան.
հէփսիստէ քէնտի քէնտիլլէրիյլէ եվվէլթի ումոււ վէ
էմիիէթ վար ըտը. եալլնըզ պէն իտիմ քի պունյարը դայպ
էթմիշ իտիմ. տիւննուտա պուլունտուղումուն նասըլ վէ
նէ՛ իշիւն օլտուղունու. պիլմէյէն եալլնըզ պէն գալմըշ ը-
տըմ. (Պարըն իշիստէ իլմէ, աշնա պիլիլի՛՛՛ եալլնըզ պէն
իթէն՝ հիշ պիր շէյ պիլմէյէն տարարարսա՝ պէնտէն պաշ-
գալլնը պուլամայաճաղար ըտը. պօշ վէ չուգաննուտա
վէ Զէմի ըշգտան մահրում վէ քնօր վէ պիհուղուր՝
եալլնըզ քէնտիմի պուլլուր ուաում մո ր

Պագարուն, թէճրկապէքեմալ տէրեճէտէ տիր. զովալը ատամճըք չօճուղուգ տինին էլտէն չըգարաւըդտա՝ ճէմի րահաթ ու սաստէթի գայպ էթմիշ պուլուեմու : Պունուն երինէն ֆէյլեսօֆուգլորտան հիշ պիր շէյ ալմամսըյա՝ պունուն տախի պիր փարադ վէ կիւզէ կեօլէն օլտուղունու, վէ քէնտիսինն նաֆիլէյէ տլտանմասընը աննատը : Պագարթ նէ չարէ. պու ազըլը մէլարընըն գըյըսըն՝ տագ կիտէճէյ իմիշ. վէ ետլընըգ սօն խասթէլէլյինտէ քէնտինէ վիզիթայա կէլէն փալագա զիքրէ շայան շու. քէլամը սէյլէյէճէյ իմիշ. եազը՝ գ՝ էֆէտիմ. ֆէյլեսօֆուգ թէտպիրլէրինն սոնու չըգմաղ. քրիստոնեալըգ ամէլինին պիր իճրատը պունլարտան պինլըքէ տէֆա պիա ըմըշ : Նէ տէրսին. եա ֆէյլեսօֆուգուն օլ գատթը քնճէ թէֆէթ. քիւրլէրի հիշ պիր շէյէ եարամայօր մու, եա նէ տիր օ՝ քի ինսանըն զիհանի աշար վէ ինսանա քէնտի րիաթ. պէսինի վէ մէգատիրինի թանըլմագ հալընըգ ֆէյլեսօֆուգուն վէրկի տիր տէյիւ կիւրիւլտիւլէր տիւննայը տօլ

տուրմուշ : Լ'վետ . Գեյլեսօֆլուգ քենտի քենտինե
 գալըրսա պիր ագճե էթմեղ . տատասըգ քենտինի իտա-
 րե էտեմեղ պիր չոճուգ կիպի տիր . Գեյլեսօֆլուգու ի-
 չե հարար էտեն տին տիր . վե տին Գեյլեսօֆլուգուն
 խառի տիր տեմեք՝ տատալար չոճուգլարն տիւշմանը
 տըրլար տեմեք տիր : Զոճուգ քենտի պալնա գալըրսա
 տիւշեր գաֆասը հարըլըր վե հելագ օլուր . տատա օ-
 նու քենտի քեյֆինե պրագմամարյա օնա տօսթլուգ
 էթմիշ օլուր . լաքին հիւ պիր տատա օլ իտատտ
 օլմադ քի՝ քենտինե թեպլիմ օլունան չոճուգու՝ քեմալե
 էրիպ պըյըղըր սագալը կելտիքտէն սօնրա՝ տա էլինտեն
 թութսուն կեղտիրսին : Վեյլեսօֆլուգ տախի պունուեն
 կիպի՝ հալընըգ քենտի գուվվեհինե , հանի ինսանըն ադ-
 լնտա վար տեյիւ գանն օլունան գուվվեթե գալըրսա՝
 տիւշեր տեմեյիմ , տիւշմիւշ միւ տիւր՝ տիւշմիւշ մի-
 տիր , հօրիւյօր մու՝ տուրույօր մու , պունու տախի
 պիլմեղ . հօրիւյօր ում վե իլերիլեյօր ում գանն էթտի-
 յինտե պիր ախերի հինե Գեյլեսօֆլուգ թարաֆընտան
 քենտինե խապեր վերիր քի տուրույօր . պիր ախերի
 տե խապեր վերիր քի կերչեք հօրիւյօր , լաքին կերի՝
 կերի : Վու մեճուլիեթտե Թիքրի ըլըգ վիւրմեյե Հագ
 թարաֆընտան թային օլունմուշ հալընըգ տին իքեն՝
 նաճըլ օլուր քի տինի իլիմտեն ոյրումագա չալըշանլար՝
 վե իլմի տըպ տինի պիր թարաֆա պրագմագ իսթեյեն
 լեր ըլըգտա օլմուշ օլուրլար : Վիր էմալ՝ սիւալիմիլե
 տաշա էյի անհատըր : Վաճըլ օլուր քի՝ պիր օտատա
 պիր դաշ քիշի մում ըլըղընտա օթուրուր ուգան պիրի-
 տի իլեշի կելպ՝ մումու սեօնսիւրե , վե սօնրա էօյիւեն՝
 քի գարանըգտա օթուրույօրլար ըտը , պեն ալընը-
 գ չըգարտըմ :

Դէ֊Ֆրուանն սեյլէտիբէրի՝ ֆէյլէսօֆլուդուն վէ
տինն գուտրէթլէրինի աննամաղա հայր ըշոգ վէրի
իքէն՝ քիթապընը թապ ու նէշը էտէն ֆէյլէսօֆ պու
փարչալարը իչինտէն գալտըրը էօյլէ թապ էտէրսէ՝
մէճլիստէն մուժու գայտըրան քիմսէյէ պէնգէմիշ օլմաշ
մը : Լաքին պու թուամ՝ օն տօղուղունու դարուս
տիւննայը լուսաւորել էթմէյէ թային զանն օլունան
զաթլարըն պիրիսի տիր :

Ե.Ք.Ի.Ք. ԲԻԹԵՊԼԵՐԸՆ ՍԵՀԻՀԼԻՑԻ

Պիլիքիճի պապըն պագըլ :

Սուրը Յուստինոս՝ Տըլա Լիւղէնին թագըրիինէ
կէօրէ , քէնտի ճէմի քիթապլարընտա աւետարանըն
նագլիէթլէրինի սահիհ թոգթմուշ օլտուղունու աննա
տըր : Ելէ խուսուս Տրիպոն եէհուտիյլէ էթտիյի
միւքիալէմէտէ՝ Լ֊ֆէնտիմիզին հագգընա աւետարան
լարտա նագլ օլունանլարը էլէ ալըպ՝ մարգարէլէրին
եագտըղընա թէքիլլէն թաթալըգ օլտուղունու թաստիգ
էթմէյէ ճահա էտէր : Վէ չօգ մահալլէրտէ ալեանէն
աւետարանլարը զէքը էտիպ՝ խասպէթէն օնլարըն քէա
մընը հարֆ պէ հարֆ եագար : Պունլարըն ճիւմլէսինի
պու մահալտէ տէրճ էթմէք ուզուն օլմասը իչին՝ պի
րինճի թէսահհուպնամէսինտէն եալընըզ պիր գաշ փօր
շաօընը ալալըմ տէր մէգքիւր ալիմ : Վէ : Ս : Ստոթէ :

ոստան վե Ս . Մարկոստան վե Ս . Գուկաստան տրորդը
չէհատեթերի տերճ էտէր . ֆադաթ Օլսհաուզէն տա-
հա զիյատեսին տէվչերիր . վե սուրբ Յուստինոսուն
եալընըդ պու իւչ աւետարանիչերտէն այտրղընա գանա-
աթ էթմէյիպ՝ էոյլէ փարջալար վե սէոյլէյիչէր տախի
ալմըչ տըր՝ քի եալընըդ Վ . Յովհաննէս աւետարանիչէ
մախսուս տուր :

Պունլարըն սրըաւընտա տըր ո՝ քի իւք թէսահ-
հուպնամէսինտե Լճֆէնտիմիզին « պիր քիմսե տե-
ֆա թէվլիտ օլմատըդճա սէմաֆի միւլքիթէ տա-
խիլ օլամազ ո տէտիյինի զիքր էթտիքաւէն սոնրա
տէր . « վադա պիւթիւն ալէմ պիլիր քի՝ պիր տէֆա
տօղմուչ պուլունանլարա տէֆաթէն վալիտէլերինին րահ-
մինէ կիրմէք միմքին տէյիլ տիր ո . վե դայէթ աչիքեար
ալըր քի՝ մկրտութիւն իչէն Լճֆէնտիմիզին «Վիկոգիմոս
ուլա էթտիյի միւքնալէմէ տիր պու մահալտէ իշար
օլունան . վե պու միւքնալէմէ՝ Վ . Յովհաննէսին աւե-
տարանընըն իւչիւնճիւ պապընտա նազլ օլունմուչ տուր :

Պունուն կիպի տիրէր ապի հաչաթ (կննդանի
ջուր) վե էօմիւր սուլու (ջուր կննաց) թապիրլերի .
քի Տրիփոնուլա օլան միւքնալէմէտե մուհարրար տըր .
վե Լճֆէնտիմիզ սամարիալը դարըլըլա սէոյլէչտիյինտե
պու թապիրլերի դուլլանտը տէյի սուրբ Յովհաննէսին
աւետարանընըն տէօրտիւնճիւ պապընտա եազըլմըչ ալըր .
վե նոր կտակարանըն հիչ պիր մահալլնտե ախէր միւ-
էլլիֆլէր Լճֆէնտիմիզին պու ըսթըլլահընը զիքր էթ-
մէմիչէր :

Տէֆա օլ միւքնալէմէտե սուրբ Յովհաննէս Մկր-
տիչ իչիւն եազար . « նաս էոյլէ պելլիլէտի քի՝ Մոսիա
պու տուր , ըսթին քիկտիսի նիտա էտիպ տէտի . պէն

Մեծիւն տէր իմ. չաղբրանքն սէսի իմ : Պու տախի
եալննը II . Յովհաննէսին աւետարանքնն պիրինճի
պապընտա եազըլմըչ պուլունուր :

Պրէշնայտըր նամ նէմցէլի պիր բրօդէսդան միւլէլ-
լիք՝ Յովհաննէս աւետարանիչին իսմիյլէ էլհալէթ իւլ-
հազի բրիստոնեալար մապէյնինտէ թէտալիւլէտիպ միւ-
թէպէր թութուլան աւետարան օլ իսիմոէ ա-
ռաքեալն քէնտի եափտըզը օլտուղունու ինքեար էթ-
մէյէ գալգըչտըղնիսա՝ սուրբ Յուստինոստան ալընան
շէհատէթլէրտէն տօրա սըգըլըպ . սուրբ Յուստի-
նոսուն պու քէլամը II . Յովհաննէսին աւետա-
րանքնտան ալմըչ օլտուղունու ինքեար էթմը իս-
թէր : Լաքին սէօյլէտիյի թէմլիսիզ վէ իսպաթ-
սըզ պիր քէլամ օլտուղուն՝ մէզքիւր ազիզին վադ-
թընտա վէ օնանն էվվէլ վէ ազ սօնրա զուհր էտէն
միւլէլիփլէրին մէզքիւր առաքեալն աւետարանքնն իս-
մէն զիքը էթմլէրինտէն տախի աշիքեար կէօրիւնմէսի
էճիլտէն՝ սէօղիւ իթիպարա շաէսթէ տէյիլ տիր :

Պու ազիզին քէնտի պիրինճի թէսահհուսնամէսինտէ
Լափէնտիմիզին « պէնի տիյնէյէն պէնի կէօնտէրէնի տիյ-
նէր » տէտիյինի զիքը էթմէսի՝ աշիքեար սուրբ Յով-
հաննէսին աւետարանքնտա եազըլանտան ալընմա տըր ,
(Է . 24) . վէ պու խուսուստա Պրէշնայտըրն ինքեա-
լը գուվվէթսիզ գալըր :

Կրապէ նամ ալիմ՝ սուրբ Յուստինոսուն զայպ
օլմուչ քիթապլարընտան շունտա պունտա զիքը օլու-
նան փարչալարընը տէվլէրմիլ վէ պիր քիթապա տէրճ
էթմիլ օլուպ՝ Օլսհաուգէն պու քիթապա տա միւրա-
ճաաթ էթմիլ . վէ իքինճի գարըն նրափընտան էվվէլ
տէօրա աւետարանլարըն վար օլտուղունու , վէ ալէլ

խուսուս տէօրտիւնճիւ աւետարանն վար վե միւթէ
 փէր օլտուղունու իսպաթ էթմէյէ պիր փարչա պուլ
 մուշ տուր : Մէղքիւր ազիզ՝ Արապէնին պուլտու
 ղու քէլամաա Լճֆէնտիսիզ իշիւն տէմիշ . « քէնտինէ
 տծղանմաղա բուխսաթ վերտի ճելարա , վէ էքսէրէրին
 եէրինի կէօսթէրտի » : Պոլտա մը տէօրտիւնճիւ աւե
 տարանտան տէյիլ . ճնաա հաղըլմը՝ տէյիլ մի քի սուրբ
 թուլմաս առաքեալ տէմիշ . « էկէր էլէրինտէ էքսէր
 հարալարընը կէօրմէզ սէմ , վէ պէյրիւնին տէլիյինէ
 փարմաղըմը սօղմազ սաւմ ինանմամ » : վէ Լճֆէնտի
 միզ տէմիշ . « կէթիր փարմաղլարընը , վէ էլէրիմի եօգ
 լա » : (Յուլհ , Ի . 25 - 27) :

Վաղա պու ազիզին ղիքր էթտիյի քէլամար հարֆ
 պէ հարֆ աւետարանլարտա հաղըլանըն թըպզըսը տէ
 յիլ տիր , ֆաղաթ մերամը սուրբ աւետարանն նազ
 լիէթլէրինի իզհար ու իպրազ էթմէք օլտուղու ինքնար
 օլունմազ . չիւն քէնտի քիթապլարընըն ախէր մահալէ
 րինտէ Լճֆէնտիսիզին էթտիքլէրինի վէ սէյլէտիքլէրի
 նի տայմա պիր ֆիքրիլէ՝ լաքին պաշգա պաշգա լու
 ղէթլէրիլէ ղիքր էտէր , վէ պու լուղէթ ֆարգլարը՝
 ֆիքիրճէյէ ֆարգ կէթիրէմէղլէր : Վէյլէ տիր պու ա
 ղիզին Լճֆէնտիսիզին սուրբ Լստուածածինին բահմինէ
 էնմէսինին վէ մկրտել օլմաշընըն վէ սուրբ Վարապետին
 վազ էթմէսինին հաղըլընա տէֆա տէֆա հաղտըզլարը
 վէ Լճֆէնտիսիզին վաղլարընտան պազը քէլամար ղիքր
 էթմէլէրի : Պոլտան եալընըզ շու աննաշըլըր քի պուն
 լարը եաղտըղը վազըթ սուրբ աւետարանը էօնիւնէ ա
 լըպ ճնտա հաղըլանըն թըպզը էօրնէյինի ալմաղըմը ,
 իլլա մատտէնին մէֆհումու ֆիքրինտէ միւնտէրիճ օլ
 մաղըլա՝ օլ մէֆհումու քէնտինէ մինասիպ կէօրիւլէն

լուղէթէրիկէ միւճէտան թանգիմ վէ ինչա՝ էտեր իմիշ :

Պուռնան մատէ՝ II . Յուստինոսուն քիթապլա-
րնտա աւետարանարտան ալընմը կիպի պաղը էոյլէ
քելամար տաթի վար տըրչաք , քի շիմտի էլիմիղտէ
պուլունան աւետարանարտան պուճըւմապար : Պազաթ
պուռնան հալընը շու գատարը աննաշքք քի՝ վաթը
Լճէնտիմիգին վաթթրնա հաղըն օյմազ մինասիպէթիլէ՝
Լճէնտիմիգին քէնտի աղղընտան օլ քելամար իշէտի-
միշ օյմաթընն սահիճէն նազլի սուրք Յուստինոսուն
գուլաղընա եթիշմիշ . զիրա սուրք Յովհաննէս աւետա-
րանի՝ քի աւետարանընը Տէփսիտէն սօնրա հազտր ,
քէնտի հազտրգլարընն նիհայէթինտէ շէհատէթ էտեր
քի Յիսուս տահա չօգ շէյլեր էթտի , քի ճիւմէւի պու-
քիթապտա հազըլմը տէյիլ տիր : Վէ էթտիքլէրինտէ
հազըլմամըլար պուլունուր իսէ՝ սէոյլէտիքլէրինտէ տա-
իի էլպէթտէ հազըլմամըլար պուլունուր : Վէ Լճէն-
տիմիգ տէմիշ տէյիւ սուրք Յուստինոսուն զիքր էթ-
տիյի վէ II . Աւետարանտա պուլունմայան քելամար
պու սըրատա տըրյար : Իճթիմալ քի՝ եէհուտիտէն տէօն-
մէ քրիստոնիսարընն իշինտէ վար ըտը վէ ‘Լաւլըլէյ-’
աւիպարան սէոյլէնիր իտի տէյիւ նազլ օլունան աւետա-
րանտան ալմա օլունըլար : Պու աւետարան եէհուտիս-
տանտա հազըլմըլ ըտը . վէ չօղլարը էոյլէ զանն էտեր-
լէր իտի քի սուրք Մատթէոս աւետարանիլն ասըլ եէ-
հուտիճէ հազաղըլ աւետարան օ տուր : Աէրէի պու ա-
ւետարան եկէղիցիտէ հիչ պիր վաղըթ իթիպար պուէ
մատը . լաթին իշինտէքի հազըլանար ճիւմէտիտէ սախ-
տէ օլմազ ըտը . զիրա հալանընն իշինտէ ճիւզի կերէք
գարըլմայընճա ինանըլմազ . վէ II . Յուստինոսուն
զիքր էթտիյի քելամար սահիճէն Լճէնտիմիգին նալթ-

գաւ շէքի՞քի օլտուղսւ րիվսէնէն թատիղ օլունտուղսւ
տան սօնրաւ օնտաւ տախի հաղըմըն պուլունմաղըն Ս.
Յուստինոս օնտան ալա պիղիր իտի .

Ս . Յուստինոս շիմսիքի պուլունան տէօրտ աշ
ւեհաբանըրը մէվճուտ թանըր օլտուղունա պիր իս
պաթըմըն տախի պու տուր քի , օնուն չըրաղը Տատի
անոս պուլըրը գապուլ էթմիշ իտի . վէ պու սէօյէ
տիյիմիզի ինքնար գապուլ էթմէզ վէճճիյէ սապիթ էթ
մէք կիւճ պիր շէյ տէյիյ տիր . ԼԷԼԷՆԷՐԷ ԽԷՆԱՅ ՆԱ
մըյլա պուլմիթերէսթլերէ գարչք հաղաղըր քիթապընտա ,
քի սուրք Յուստինոսուն . Վրիստոս Լճֆէնաթիմիզին
ուղըրունա նոհտաթիշ օլտուղունտան ալ սօնրաւ , վէ
քէնաթիմ տողրու տինտէն շաշըպ Տերետիկուղըրա
տիւշմաթիտէն էվլէլ հաղմըն ալք , աւետարանտան իքի
զըմա քէլամպըր , « Ճան քէնտի հալիյէ հալընըզ գա
րանըզ տըր տէր . վէ ալա ըջզ վերիր քէօէսի հօգ
տուր . վէ — գարանըր ըջըղ աննայամաղ — (ՅովՏ . ա .
3) . Տաթիանոսուն աւետարանտան օլտըր տիկեր քէ
լամը շու տուր . « Տէր պիր շէյ օնունուլա օլաօ , վէ
օնսուզ Տիշ պիր շէյ օլմաղ : « Ա ք պու տախի հարֆ
պէ հարֆ՝ մէղ քիւր աւետարանտա պուլունուր . — ա
մենայն ինչ նովաւ եղեւ , եւ առանց նորա եղեւ եւ ոչ
ինչ — (ՅովՏ . ա . 3)

Այսիտա զիքի էթտիթիմը Արէճույտըր իտախ
էտեր քի , Տաթիանոս օլ քէլամը օլ աւետարանտան ալ
մըն տէյիյ տիր . իլա կերէք Տաթիանոս , կերէք մէզքիւր
աւետարանը հաղան՝ պաշգա պիր նախալիւմ քիթապընտան
ալմընըր . վէ պու քիթապ՝ ախեր չօգ քիթապըր կիւ
պի՝ վաղըթ միրուրիյէ զայ ու թէլէֆ օլմուլ տուր :
Լճախուտ տէր . ֆէյլէսօֆլու գ թալիւմաթընա սայիր

պիտեմքէն ի տիր պու . քի կերէք մեզքիւր աւետարա-
նը եւ Կրօն . Տառնաւս , հիւ պիր եւրաւն
աւնադարդն քէնտիքէրնաւն սեօյէյէ պիւրէր իտի :

Լաքին էկէր պու միսիւր լաճոնարտա պիր գոււ-
վէթ ու լաճո՝ հէր պիր քիթապըն հազարնո տա պու
կիպի սեօյէմէկէ օնարը եւ Կրօն միւ կիւրիքէրի ինքեար
էթմէք ու պիւր իտի . վէ պու սիյադտա՝ հէր քի-
թապըն սահիհէյի չիւրիւր իտի : Եւճադ՝ էկէր Տա-
տիանոտուն մեզքիւր աւետարանը թանրորդնա իտա-
թըմիդ հալընդ պու ու լաճո՝ պէյքի Պրէնայարըն
սեօյէմէսնաւն պիր չիւպէն ալթընա տիւշէ իտի : Լա-
պու քի՝ Տառնաւսուն տէօրա աւետարանարը պիրտէն
թանրորդ գապուէ էթմիշ՝ օրտուղունա պաշգա գոււ-
վէթի չէհատէթիմիդ վալ : Լաքին Տառնաւս հերետի-
կոս օլմարդա՝ աղիգ քիթապարըն սահիհէյինէ իտ-
րադ էթմիշիմիդ շահապէրին իքինճի սընրֆընա կիրիւր .
վէ սըրաւը կէլաիքաւ օլ չէհատէթիքի տաթի կէ-
րիւր իտի : Պու մոհապէ պու գառարը տա՝ սուրբ
Յուսոփնոտուն տէօրա աւետարանարը թէքմիլ թա-
նրորդըն իտաթ էթմէք իչիւն սեօյէնմիշ տիր :
Պու իտաթըն գոււվէթինի Պրէնայարը տաթի թա-
նըմիշ , վէ դալընմագ իչիւն էօյէ սեօյէմիշ . Լա-
քին սօնրա սեօյէյէճէղիմիդ՝ պու դալընմաղը պուշա
չըդարըն :

ՀԵՅԼԵՐԷ ԳԵՐԸԸ ՕՒԵՆ

Ի ՅԹԻՐԱԼԱՐԸՆ ՆԱԳԻՒ

ՊԻՐԻՆՃԻ ԿԱՊԸՆ ԿՈՒՐԸ :

2. Հայլարն կաթուղիկոսու քենտի քենտինի միլէթինէ մեզհէպճէ պաշտօնի պենտի պէջիւլիւ օւլան Գայսերի մետրապօլիտինտէն իսեան էտերէք իսթիզլալիէթ իտտիասընտա օլտու տէմէք եալընըզ եկէղեցի նիզամընա տայիր պիր հարաքէթտէ պուլունտու տէմէքտէն իպարէթ օլուպ տինճէսինտէ պիր գուսուր պուլունմատրդճա հէր յաւաճող լուզ գապաշաթընա տայիր պիր իթիւրա օլմուշ օլուրդուտու : Լաքին տիւշման պու գատարըլա գանաաթ էթմէյիպ միլէթիմիզին եկեղեցիսինին իւզէրինէ հէրէպիւլուզ քիրի տախի աթմազ իսթէտիլէր , վէ հայլարն Վաղկեդոն ժողովքու նու գապուլ էթմէտիյինի պիր ասա թութտուլար :

Կեստոր ըուճարն Նսթամպուլ պատրիարքը օլուպ եկեղեցիսին գատիմ իթիգատընա գարշը քենտի նին տին թալիմաթլարընտա էջրէտիր իտի քի՝ Վրիստոս էթէնտիմիզ պիզիմ կիպի պայաղը ինսանըտը , ֆազաթ ֆաղիլէթ վէ իսթիգամէթ թարաթընտան զիտէ քէմալիէթի օլմազ սէպէպիյլէ Բանն Ըստուած ծնտա թէմէքիւն օլտու , նասըլ քի ախէր աղիզէր իշիւն սէջլէնիր քի Հոգին Սուրբ եախուտ ԸլաՏ ծնտա թէմէքիւն օլմուշ տուր : Վէ տխէր աղիզէրիլէ Վրիստոս էթէնտիմիզին մապէյինտէ եալընըզ շու ֆարգը պուլուր ուտու քի՝ տիկէր աղիզէրտէ ԸլաՏըն միւթէմէ :

քիւն օրնապը մէջուգըծէն օրուր ուտու. զիրա ծննդը
կիւնահա տիւշիւպ Ալահտան ետտ օլա պիշիւրէր խտի,
Ֆադաթ Յիտու Քրիստոս էֆենտիմիդ կիւնահ իշ-
էյէմէզ օրնապըլա Բանն Ըստուած տայիմ ծնունուրս
օլուպ՝ ծնտան հիչ պյորլամազ ըտը :

Եկեղեցիներն իթիգատը պու տէյիլ խտի, ու զղափան
քրիստոնեալար տերէր խտի քի՝ ինսանըն կիւնահարը-
նը աֆիլ էթմէք զըմննտս՝ պէտէլինէ պիր գուրպան
իգթիզա էտիպ, վէ պայաղը ինսանտան հէր քիմ քէն-
տինի Ալահըն դաղէպինէ գուրպան վերիսէ՝ եպընըզ
քէնտի կիւնահընըն ճէզասընը չէքմէիլէ ախէր ինսան-
լարա հիչ պիր կէօնէ ֆայտէսի օլամայըպ ծնլարա պէ-
տէլ սայրլմազը աօլա միմքին օլամայաճաղընտան՝ ճէմի
կիւնահարտան վէ ինսանճա զայիֆլիքտէն միւնէզղէհ
պիր զաթ ինսանլարա պէտէլ գուրպան օլմազ լազըմ
կէլիր խտի. վէ պէօյլէ պիր կիւնահարզ վէ գուսուր-
սուզ զաթ՝ մախլիւգաթ սընըֆընտա պուլունամայըպ,
խալիզ Ալահ քէնտիսի քէնտի միածին Եվատընը կէօն-
տերտի, քի Ս. Սարիամ կոյսուն րահմէնէ էնիպ թէն
ալտը, տօղտու, վէ քէնտիսի սահիհ Ալահ ըգան թէք-
միլ ինսան օլմասըլա ինսանտ միւլթուլիք ճէմի գու-
սուրլալը վէ զայըֆըզլարը իւզէրինէ ալըպ կիւնահ-
տան մատէ՝ աճըզմազ կիպի, սուսամազ կիպի, եօ-
րուլմազ կիպի, կէօնիւլ աղապը չէքմէք վէ աղլամազ
կիպի ճէմի մէշազգաթլարը չէքտիքտէն սօնրա՝ խաչ
իւզէրինտէ դանընը տէօքիւպ՝ սէշամէթիմիզ իշիւն թէ-
նի վէ գանըլա թէքմիլ գուրպան օլտու. վէ պու միւն-
վալ իւզըն պէտէլիմիզ օլուպ՝ իսկանըմըզ իշիւն լայըզ
օլտուզընմուզ ճէմի ճէզալարտան պիզի խէլքս էյլէտի :

Պու Թադրիր միւճիւպինճէ՝ Բանն Ըստուած սա :

պըգտան ետրատըմը՝ վէ ֆազիլէթէրիյէ պոյեադը մալիւմ օյունմուշ պիր զաթիլէ սիրլէշմիշ օլմազ, իլաւ անա լաճմինտէն քէնտինէ պիրլէշմիշէ նասուզ օյունմուշ թէքմիլ ինսան թապիաթընա մակք պիր թէնիլէ պիրլէշմիշ օյուն . շէյլէ քի՝ հեր նէ գատար օլ թէն քէն տիրլիյինտէն Ալաճ օլմատը իսէ տէ , Ալաճըն ազիզ թէնի օլտու . վէ պունուն իչիւն հեր նէ քի օլ թէն լէք տի իսէ՝ Ալաճըն իւզէրինէ թաճգըգէն համշ օյունուր, նասըլ քի Հայոց սուրբ եկեղեցի ճէմի քրիստոնէսոյ եկեղեցիլէրին թագրիքինէ թաթ պըգէն՝ « Ալաճ թէնիլէ պէնիմ իչիւն խաշա ջըզմըշ » թագրիքինէ ետեր 1) . վէ պունուն իչիւն Բանն Աստուածա թէն օլուն վէ օլ նունուլա պիրլէշմիսիյէ պիր զաթ (մի սնձն) օլան Տիսուս Երիստոս էթէնտիմիզի թէվլիտ ետէն Ե . Սալրիամ կոյսա՝ Աստուածածին տէր , նասըլ քի եկեղեցի միզ օգուր . « պօղուլմազտան միւննդգէճ պիքիք Սալրիամը Աստուածածին թագրիք ետէր սուրբ եկեղեցի » 2) : « Անստորուն իթիգատը պու պապտէ պօղուզ վէ սուրբ եկեղեցի իթիգատընա մաղալիր օլմաղըլա՝ Ե . Սալրիամ կոյսա Աստուածածին յուզէթինի մինա սիպ կէորմէզ իտի » :

1. Իրօգէսդանլարն Ե . Կոյս Սալրիամա Աստուածածին տէմէմլէրինի տիտեր մաճալտէ իշար ետիւզ՝ ննստորականլըզ շիւպհէտի տախի կէօթէրմիլ իզ (Յայաւարաթ-իլ-ն Ե . ըլրէէմ Նիւալմէլէյ . թղթ . 17-23) : « Պունա գարշօ քրօգէսդանլար ճէվապ նէ վինտէ պիր շէյ պատըպ՝ տէմիշլէր իտի քի , պու յոյատարաթ թիւնուն միւլէլլիթի քէնտիսի տախի էյի պիլիք քի պիզ ննստորական տէյիլիզ : — Այդ յոյատարաթ թիւն հիշիւալը ալէկ գիտէ թէ մենք ննստոր-

Նետորա գարջը Լեֆէնտիմիզին 431 ռենէսիստէ
Եփեսոսսա ժողովքը օլոււլ՝ Նետոր բանադրել օլոււ-
տու . վէ ժողովքուն գարարընը Լաթմանյուլ պատրի-

կան չենք . . Պու հալան տըր . բրօդէսդանլար նէյն ի-
նսիրդյար հախուտ ինսնմաղլար օլտուղու հալմըզ
օնլարն հաղտըզլարնտան պիլենիր . վէ չինքի՝ քէն-
տի լմագրիրլէրի միւճիւպինճէ՝ տօղու տինի տայմա
արամող տա տըրլար , վէ ազիզ քիթապլարը պու Ֆիքր
իլէ էլաէն պրադմաղլար , վէ Նետոր տախի ազիզ քի-
թապլարը օգոււմազ առամ տէյիլ իտի , վէ իճատ էթ-
տիյի Տերետիկոսուլթիւնու ազիզ քիթապլարտան պու-
մուշ զանն էտէր իտի . եկեղեցիսին իթիգատընա պա-
գըպ հալմըզ Լատոււմաշոււնչտան տին արայան բր-
դէսդանլարն Նետոր կիպի ալտանըպ օնուն մեզճէպի-
նէ ելթէնմէտիքլէրի նէտէն մալիւմ . Ս . Կոյս Սա-
րիւմա Լատոււմաճին տէմէքլիյի կռապաշտըզ Թնտ
էթմիշտիր Ժիւրէօ բրօդէսդան քարոզիչ , վէ Եփեսոս
ժողովքու պու կռապաշտըզը եկեղեցիէ սօգտու տէ-
միշտիր . Պու նէվիճատ կռապաշտըզըն կուռքու քիմ
օլտ պիլիր : Եապլօնքի նամ պիր տխէր բրօդէսդան՝
Նետորուն սեյլէտիքլէրի Տերետիկոսուլթ օլմատըզ-
նը միւթէղէմին պիր բիսալէի մախսուսէ նէչը էթմիշ-
տիր , վէ Տերետիկոսուլթ տէյիլ տիր տէտիյի շէյէ քէն-
տիսինին վէ օնուն տինտաղլարնըն ելթէնմէզ օլտուգ-
լարնը նէտէն պիլմէլի : Գետրդ Վէթ նամ պիր տիկէր
բրօդէսդան իքի՝ Բիստոս վար տէմիշտիր . պիրի տիւ-
նեափն վէ ճիւմաի վագթէն Սարիւմտան տօղմուշ ,
վէ տիկէրի սեմափն վէ բուճանի վէ էպէտի . քի տիւ-
նեանըն հարատըտըղը վագըթտան շիմտիյէ տէր տիւ-
նեայէ կէլէն վէ կէլէճէք ճէմի ինսանլարտա լծմէքիւն
օլմուշ տուր վէ օլաճազ : Տիւմու Վրիստոս էփէնտի-
միզին Տաղլընա Նետորուն սեյլէտիյի իլէ պունուն
սեյլէտիյինն նէ՝ փարզը վար . հալմըզ շու՝ քի Վէ

արքը պիղծմ Ս. Սահակ Պարթև հայրապետիկէ
Թահրիրան իւն էթտիքտէ՝ պու Ս. Հայրապետ տո-
խի Աշտիշատա ժողովք էտիպ Եփեսոս ժողովքու-
նուն գարարնը գապուէ էլէտի. վէ Վեստորուն թէ

որդ Քէթին զի իմինճէ հալեա պու կին տիւննա
իւղէրինտէ հայլճա քրիստոսար պուլունմալ : 1844տէ
պիր ամերիկալը բրօգէսդան քարողիչ Թէպրիզ խանը-
նըն հուզուրունտա մեղճէպճէ նաստուռի իզ տէյիւ թադ-
րիր էթմիշ իտի. չիւն ոլ թարափլարտա նաստուռիլէր
չօղճա պուլունուպ՝ քէնտիլէրինէ տէ Օնարը ճէլպ էթ-
մք յաղմ ըար : Վէ հայլարըլա մինասիպէթ փէյաաճ
էթմէք արզուլայան բրօգէսդանլարն նաստորական իս-
մինի իւղէրլէրինտէն աթմալարընըն սէպէպի պունուն
ուլա աշիքնար կէտրինիւր. չիւնքի հայլար Վեստո-
րուն մեղճէպլնտէն ոլ տէրէճէ իբրաճ էթմիշ տիրլէր
քի՝ Վաղկիդոն ժողովքունու տախի Վեստորուն իթի-
գատընա մէյալ զանն էթմէլէրի իչիւն գապուլ էթմէգ-
լէր : Լաքին բրօգէսդանլար պաղը կէրտէ նաստուռի-
թիլէրինի իզրար վէ պաղը կէրտէ ինքնար էտիրլէր ի-
սէ տէ՝ Ս. Սարիամ կոյսա Ըստուածածին տէմէքտէ
գափի տիրլէր. հալեա 1846տա Ըթինատա պուլունան
բրօգէսդան քարողիչ ալիանէն սուրբ Այդա հագգընա
Վեստորուն գուլանտըղը իրիսթօթօթա (Վրիստոսածին)
լուղէթինի իսթիմալ էտիպ (Թէօթօթա (Մստուածածին)
լուղէթինի գապուլ էթմէտիյի իչիւն Լլլէնօզ տէվլէ-
թինէ էլլի տրախմի ճիւրիւմ վէրիպ՝ Լլլէնօզ մէմալի-
քի սընըլլարընտան տա գօփուլտու : Պունլարըն ճիւմ
լէսի՝ բրօգէսդանլարն նաստորական մեղճէպլնտէն չօգ-
ուզազ օլմատըղլարընըն նիշանէլէրի օլուպ, մեգքիւր
Յոյտարարութիւնուն միւէլլիֆի Օնլարըն նաստորական
օլմատըղլարընը էյի պիլիր տէյիւ մեգքիւր ճէփալա-
րընիւն Եաղաղլարըն իսպաթըղ գօլրը :

գաւաղներնստէն ոչ թարաֆլարա կէլէնէրի վէ օնարոն
քիթապլարընը հերետիկոս տէյիւ իլան էյլէտի: Այ
պէօյլէ պիր Ս. Հայրապետին իլանը միւճիւպինճէ՝
Վեստորուն հերետիկոսութեանը եվկէլ զուհրունտան պէ
րու զայլէթ չիրքին վէ մէքրուհ կէօրիւնմիւշ տիւր:

Բումար իլինատ հէր նէ գատար ոչ ասիրտէ Վիս
տորա պիր գաչ քիչի թարաֆ էթաղիւր իսէ տէ՝ չօգ
լարը հերետիկոս սըրասընա գօտուլար: Համտա պա
ղըլարը Վեստորա գարըն քիթապլար տախի ետիտուլար,
վէ պուսնարն էն մէշհուրու Ս. Կիւրեղ աղէքսանդրա
ցի օլտու, վէ պու աղիզ իլին տէյէ պիլէր իզ քի՝ Վիս
տորուն մէզհէպինին քիւլլէն ընդրաղընա սէպէպ օ
տու: Լաքին պու գարըն սէօյլէյէլէրին իլինտէ էօյլէ
սի տէ պուլունտու քի՝ Վեստորուն հերետիկոսութեանը
նու րէտտ էտէյիմ տէր իքէն քէնտինտէ պիր ախէր հե
րետիկոսութե օլտուղունու տույուրտու:

Պու քիմէ՝ Միթանպուլ ճիւլարընտա պուլունան
վանըլարըն պիրիսինին Լուտիքէս նամ մնծաւորու ու
տու, ախադ ու մէշոնպճէ թէմիզ պիր ատամ, Լաքին
տինճէ մայիւմաթարտան պէխապէր ճահիլ, քի պու
միսիլիւ մատտէլէրէ քիֆաէթ էտէճէք մըգտարը մա
լիւմաթ քէսպ էթմէզտէն էլինէ գալէմ ալմաղա ճէսարէթ
էտէնէրէ էքսէրի փուգու օլտուղու միսիլիւ պիր չու
գուրտան գաչայլմ տէր իքէն օ պիր չուգուրա տիւշ
տիւ: Վեստորուն սէօյլէտիլինի չիւրիւտիւպ՝ Օխուս
Քրիստոս Լլաս ըտը տէյիւ իզտամ էթմէք իլին տէ
տի քի՝ սաշիհ թէն ալմատը Բանն Լստուած, իլա քէն
տիսի թէն օլտու, նասըլ քի սուտան սըճաղըզ գուվ
վէթիլլէ չըգոն պուլուլ՝ ճիւզի սօղուզ ալտըղընտա
գու օլտու, վէ պուսնուս ուլա՝ Լաֆէնտիմիլտէ Լլասըզ

Վէ ինսանորդ թապեաթընդ պիր պիրինէ գարըշըշ՝ վէ
պիր պիրինէ թեպտիշ օրնուշ կէօսթերիր իսի : Լաքին
ճէհաթիթինտէն տօլոյր տայիմ պիր իթիգատուա տուր
մայրա՝ սէօյլէտիքէրի պիր պիրինէ զըտ կէլիր իսի :

Եկատորուն մեղհէպինի գօպուշ էթմէյէնլերին ի
չինտէն պիր թագըմշ Եւտիքէսի : Եկատորա զթմ պու
լուպ՝ տօղրու տին պունուն սէօյլէտիյի տիր տէյիւ զանն
էտէրէք ընա եէթմէնտիլէր : Վէ պու տիւրթիւ քէօր քէօ
րունա էյրի եօյա տիւշմէյէ տէ չօդ տէֆա էօրնէկէր
կէօրիւլիւշ տիւր : Շշմարտութիւնու՝ էքի եանըշն
օրթասընտա օլտուղունու հեր քէս պիլիր իսէ տէ՝ օլ
օրթայը հեր քէս պուլամաղ : Լաքին չօղլար տախի վար
լտըլար քի Եւտիքէսին սէօյլէտիյինն տէ հերնտիկու
լուգ օլտուղունու աննոյրա ճէմաթա իլան էթմէյի
իգթիզա սայտըլար : պունաան ճէմաթա իչինտէ զը ու
զալ վէ գարըշօղլըդ զուհի էթմէսիյլէ՝ պիր ժողովք
էթմէք մինասիպ կէօրիւլտիւ : Պու ժողովք էվմէլ Եւ
փնտստա օլտու : Լաքին Եղէքսանդրիա պատրիարքը
Պէտսկորոս՝ Եւտիքէսէ թարաֆի օլուպ պու ժողովքուն
իչինտէ տէ նուֆուզ սահիպի օլմաղըլա Եւտիքէսէ հագ
վէրիլմէսի իչին գարղաշալըգ արթաը : Վէ Պէտսկորոս
զապիթան թարաֆընտան պաղըլարընը քէնտինէ արգա
պուլարադ էօրի տախի գուլանտը :

Պու ժողովք ուլա իշ պիթմէմէսի իչինն Սարկիա
նոս իմիէրաթօր՝ Զոովմանըն Լէոն քաթընըն րէյիյլէ
պիր իւմիւմի (ընդհանրական) ժողովք թերթիպ էթմէք
իսթէտի, վէ պու ժողովքա մահալ՝ Քաղկեդոն շէհրի
թախտիս օլունտու : քի Եւտիքէսարըն ճէնուպ թարա
ֆընա տիւշէր, վէ շիմտի Պատը քէօյ տէնիր : Պէտս
կորոս հագընա շիքիայէթլէք զուհի էտիպ՝ իւշ տէֆա

ժողովքա չադրելար . լաքին պունտա Եփեսոսացի կի
պի արգա պունամայաճաղնը աղը քեօիպ ժողովքա
կելմէյէ րադի օլմատր . վէ պունուն իշուն եքի կանոն
լարա թաթարգէն նղովիլ ծաու վէ Լղէքսանդրիա պաա
քիարքըղընտան աղ օլմասը հիւքմ օլունտու : Եւտիքե
վէ օնուն ճէմի թարափտարլարը քեզայիք նղովիլ օլտու
լար : Պու ժողովք Լիֆենտիմիդին 451 թարիխստէ օլ
տու . աէմք տիր՝ Եփեսոստա Եկատորա գարչը օլան
ժողովքտան եայընը 20 սէնէ սօնրա . վէ Եփեսոս ժո
ղովքունտա պունունուպ Եկատորա նղովիլ ետէնէրանէն
չղղու պունտա տախի պունունուպ Եւտիքէսի վէ թա
րափտարլարընը նղովիլ էթաիլէր :

Լաքին Եւտիքէսին վէ Գեոսկորոսուն թարափտար
լարը չօգ վէ նուփուզ վէ գուարէթ սահայի օլարագ՝
ժողովքու գապուլ էթմէյէլէր տախի չօգ ուտուլար .
հաթտա Եարկիանոստան սօնրա օթուրան բուժ իւիիէ
դաթմորլարն պիլ գաչը տախի գապուլ էթմէաիլէր : Ա
է չիւնրիւ գաաթմտէն ճէմի քրիստոնէայ օյալէթլէրինտէ
եայընը իւչ պատրիարքըլը վար ըար . Զոսմ, Լղէք
սանդրիա վէ Եւտիքէս, վէ Լոթմայուլ եպիսկոպոսը
ղու մետրապօլիտիք տախի օլմայուլ Իրազլէա (Լըէյ
լի) մետրապօլիտինին հիւքմիւ պլծընտա ըզան՝ Բ
թամայուլտա 381 թարիխտէ օլան ժողովքտա պատրի

1. Զայ պատրիարքըլը տախի էվլէլտէն սէյլէ
տիլիմիզ վէճհիլէ միւթէպէր վէ պունյարա մետափ
թութուլուչ ուտու իսէ տէ՝ եկեղեցական պատմու
թիւնտա առաքիալարըն վազթընտան պերու պատրի
արքըլը շերէփնէ մալլը օլանյար սայլըր . վէ հայլա
րընրի սուրը Լուսաւորիչտէն պերի օլմաղըլա՝ եքի պաա
քիարքըլը վէճհի մէլուհ իւչըն իւչ գալըր :

արքըդ մենետինե երմեսինե գանաթ էթմէյալ պու
 Վաղկիդոն ժողովքունտա իբնճի պատրիարք օլարագ
 Եղէքսանգրիատան վե Անտիոքտան ևօգարը օլմագ իս
 տրասընտա պուլունտու, վե ժողովքտան տա պու իմթի
 ազը ալտը, պու էճիլտէն Առմ տախի երքի շուրու
 թու սըզը թութմագ իթէյերէք ժողովքուն իթիգատ
 ու իման խուսուսունտա վերտիյի գարարտան պաշգա
 քընը գապուլ էթմէտի:

Հայլար օ արալըդ պաշգա թէլաշտա ըտրար: Եր
 շակունի փատիշահըզը գալգմըշ, վե աթէշիերէսթ ա
 ճէմէրին հիւքիւ Հայաստանըն պիր պէօյիւճէք գըթա
 սընըն իւզէրինե զալէպէ էթմիշ օլուպ, աճէմ փատիշա
 հը Հազկիրտ Հայլարը քիւլլ իեն բումարտան այլըմագ
 ֆիթրիյէ աթէշիերէսթլիյէ տիւշիւրմէք իչիւն իգտամ
 էտէր իտի: Վէնտի վէպրի իղվա վերմիշ իտի քի: Հայ
 րար իումար կիպի քրիստոնէայ օլմալարըյա տինճէ ա
 ճէմէրտէն աղիմ ֆարգլարը օլուպ՝ հէր նէ գատար էլ
 ան աճէմէրին իթաթընտա ըսալար տա՝ օսնրալարտա
 քրիստոնէալըդտա գալմալարըյա բումարա թուպի օլ
 մալարը, վե մինասիպ վաղթընը պուլուպ Հայաստանը
 տախի թէքմիյէն բումարա թէալիմ էթմէլէրի իՅթիմա
 լիկէ նազարէն՝ օնյարը տինլէրինտէն ֆարիղ կէթիրիպ
 քճէմ տինինէ ելթէնտիրմէսի մինասիպ տիր: Պու սէ
 պէպիլէ Հայլարը օլ տէրէճէ սըզըշտըմաղա պաշաշտը
 րար, քի միլլէթ սէրաքէրի պուլունտան սուրը Վարդան
 իմտատ իչիւն բումարա տիւշմէյէ մէճպուր օլտու: Եւ
 քին օնյարտա տա սուրը Աոստանգիանոս կիպի՝ օլու
 Աոստանգին կիպի՝ Յուլիանոս ուրացող կիպի վե պէօ
 յիւք թիւոգոս կիպի գուտրէթլիւ իմիւրաթօլարըն
 վաղթը կէշիշ, վե Եղիազիսոսուն կիւնիւնտէն պէրի

գուլվեթտէն տիւշմիւշ օլուպ՝ քրիստոնեայարա տին ի չին թասպլութ օլունմասն տէյիւ սուրբ Աոստանդիւ անոսուն աճէմէրիլէ էթտիյի ահանամէի եօրիւտէճէք նուֆուղ վէ գուտրէթ գալմտարգտան մատէ՝ բումլար աճէմէրի տարըլտըպ ճէնկէ սէպէպ վերմէյէ գօրգարլար ըտը : Օնուն իչին սուրբ Արգանլըն բում իմիէրաթօրունա իմտաւ մաթլուպունա կիթմէսի նաթիլէյէ կիթտի . բումլարն հայլարըլա մէթուպլաշմաղա տախի աճէմէրտէն գօրգուլարը վար ըտը :

Պու կիւնլէրտէ իտի քի Վաղկեղոնտա ժողովք էթմէք իգթիղա էթտի . վէ գանոնի գատիմէ իւղոն հայ կաթուղիկոսունու տախի օլ ժողովքա չաղըրմադ իգթիղա իքէն՝ պէօյլէ պիր մէթուպ կէօնտէրմէք բումլարն փօրիթիգասընա էլ վերմէյիպ միլէթիմիղտէն քիմնէ չաղըրմատը վէ կիթմէտի , վէ ժողովքտան սօնրա տափի՝ ժողովքուն ահվալի բէսմի մէթուպլարըլա հայլարա իլան օլունմատը : Ճողովքուն գարարը միւճիւպիւնճէ բում մէմալիքինտէն նէֆ օլունան Աւտիքէս թապիլէրի տախի հայաստանա կէչիպ՝ Վաղկեղոնտա ալթը իւղ պու գատար եպիսկոպոս պիրտէն Անստորուն հերետիկոսլուղունա թապի օլտուլար տէյիւ հափստիս էթմէյէ պաշլատըլար : «Անստորուն թէվապիսինտէն՝ սուրբ Սահկ հայրապետին կիւնիւնտէն պերի հայլը քիմսէլէր հայաստանա կէչմիշ վէ իթիպար պուլմամըշ օլուպ՝ Եւտիքականլարն չավ էթտիյի հափստիսի քէնտիլէրինէ իթիպար քէսպ էթմէյէ պիր ֆըրսանտ ատտ էտէրէք ծղարըն սէօղիւնիւ թասմիդ էտիպ տէրլէր իտի . պիր թաղըմ եպիսկոպոսլար պիր նէվասնիթէ մէսնի Անստորու Եփեսոստսի հերետիկոս տէյի բէտտ էթտիլէր իսէ տէ՝ Վաղկեղոնտա մատտէ միւճէտտէն :

Թեֆթիչէ ուրծրդ՝ Եփեսոստա պուլունանյարն իւշ
դաթընտան զհատէ կպիսկոպոսրար Ղիստորուն տինի
տողրու օլտուղունա շէֆատէթ էտիպ օնուն խամի օ-
լան Եւտիքէսի նղովքուլա րէտու էթտիլէր :

Պալատէ նաղլ օլունան միւնիլալ իւզըէ սուրբ Սա-
հակ հայրապետին վագթընտան Եւտիշատ ժողովքուն-
տա Ղիստորուն Թէգքիէսի պօղուլմուշ, վէ Եփեսոս
ժողովքու տինգերական տէյիւ ԹուԹուլմուշ օլուպ՝
Ղիստորուն Թարաֆտարլարը միլլէթին իչնտէ իւշ պու-
լամատըլար . ֆագաթ պունտան ագտեմ օլան իւշ տին-
գերական ժողովքլարտա հայոց կաթուղիկոսուն ասալէթէն
պուլունմասը, վէ պուլունմատըլը հալտէ ժողովքուն
աճվալինին ժողովք Թարաֆընտան մախսուսէն րէսմի
մէթուպուլա օնա իֆատէ օլունմասը առէթ օլմուշ
օլուպ, Վաղկիզոն ժողովքունտա ըսա պու դաիտէ
ԹուԹուլմատըլը իչին մէգքիւր ժողովք օ պիրլէրի
կիպի տինգերական ժողովքլարն սըրասընտա ԹուԹուլ-
մատը : Պու ճիւմլէիլէ՝ միլլէթ Թարաֆընտան տա օնու
դապուլ կախուտ րէտու էթմէյէ աճէլէ օլունմայըպ,
ժողովքու էտէն վէ օնուն ճէմի աճվալիքինէ ախէրին-
տէն զհատէ մալիւմաթը օլան բոււմլարն Թավընըր վէ
հարաքէթինի կէօղէթմէք մինասիպ կէօրիւլտիւ :

Ժողովքտան ալթը սէնէ սօնրա Սարկիանոս իմիլէ-
րաթօր էօլիւպ՝ եէրինէ կէչէն Լէոն պիրինճի իմփէրա-
թօր հայլը վագըթ ժողովքու դապուլ էտէճէլինի եւ-
խուտ էթմէյէճէլինի դարարաշտըրամատը . սօնրալարտա
ալիր դաշ միւլթէպէր քիմսէլէրին Թավսիյէսիյլէ դապուլ
էյլէտի : Պունուն եէրինէ 474տէ քէնտի Թօքնու Լէոն
իքրինճի իմփէրաթօր օն այ եաշատը . վէ էօլտիւքտէն
սօնրա պունուն փէտէրի Ջէնոն օն եէտի այ իմփէրա-

Թորուգ էթողքտէն սօնրա Բասիլիսիոս պունու մէսնէ տինտէն տիւշիւրիւպ երինէ կէշտի . վէ Վաղկիդոն ժողովքունա այգըրը խուսումէթ կէօթերմէսիյէ Մթամայուլ պատրիարքը Եկակիոս ճէմաթը պունա դար շը այագլանտըրտը : Եւտիքէս Թարաֆտարը տա պօշ աուրմայրպ պաշգա պիր ֆէսատ չըգարտըրպ վէ Եկակիոսու պատրիարքըգտան աղլ էթտիլեր : Եւքին Բասիլիսիոս տա իմիէրաթորուգտա դալմայրպ մէսնէտինի Եւթմանպօլտա պրագտը վէ քէնտի ֆիրար էթտի :

Օչնոն աէֆա իմիէրաթորուգա մութասարըրֆ օլուպ ֆէսատը Թէսքին էթմէք իչիւն չըգարտըրը էմիւր նամէտէ Վաղկիդոն ժողովքունուն իսմիւնի տախի վէրմէյերէք եալընըգ իւչ տինգերական ժողովք զերք էտէր . Եկիկա , Կոստանդնուպօլիս վէ Եփեսոս շէհրլերինտէ օլանլարը . վէ պունլարըն իթիգաանամէսինֆէն պաշգա շէյ թանըմայրը տէմէսինին սըրասընտա շու քէլամը տախի եալար . “ Տէր քիմ քի վագթըրյա կերէք Վաղկիդոնտա կերէք տիկեր Տանկը ժողովքտա օլուր իտէ օլսուն՝ ախեր կէօնէ իթիգատ էտէր իտէ՝ օնա լանէթ օլուր ուղ . ալէլ խուսուս “ Անտորա վէ Եւտիքէսէ վէ օնլարըն թէվապիսինէ : 7491 տէ Օչնոնուն երինէ Ենաստա կէչիպ՝ չիւն պունուն կիւնիւնտէ տախի դալղա վէ ֆէսատ Թէսքին օլմուչ տէյիլ իտի . էվվէլ պիր էմրնամէ չըգարտը քի՝ Վաղկիդոն ժողովքու Տագգընա քարա լագըրտը օլունմայրպ՝ գապուլ էտէն էթմին , էթմէյէն էթմէտին . Եւքին իմիէրաթորուգունուն օն ալթը տէնէսինտէ (506 թարիստէ) Վաղկիդոն ժողովքունա Թարաֆ էտէնլերէ աշիքնար խուսումէթ կէօթերիպ մանսուլլարընտան աղլ ու նէֆ էթմէյէ պաշաալ : Աէ եպիսկոպոսլարըն չըղու իմիէրաթօրտան դ օրգալագ հա

խուռն օնուն խաթրը իշին ժողովքու րէտտ էթաիլէր :
Պու սիյադ իւզէ Քաղկեդոն ժողովքու հազարն օ-
ւան զավղար վէ ֆէստար 518 Թարխէ տէք սիւր-
տիւ : () սէնէ Ենաստա իմիերաթօր էօլիւլ՝ հէրինէ
Յուստինոս թրակացի կէչտի . վէ իմիերաթօր օլտու-
ղունուն իւք կիւնիւ իւք իշի՝ ճէմի ճէմաթըն մաթլու-
պու վէ Լսթամպուլ պատրիարքը Յովհաննէսին րէյի ի-
լէ՝ Քաղկեդոն ժողովքունու գապուլ էտիպ օնուն տօ-
նախմբու թիւնունա պիր կիւն թախսիս էթմէսի օլտու .
քի Յուլիան 15 ինտէն սօնրա կէլէն Բազար կիւնիւ
Կիկիանըն վէ Կոստանդնուպօլիսին վէ Եփեսոսուն ժո-
ղովքարըյա Քաղկեդոն ժողովքունուն զիքրի տախի
պու անէ տեկին րում հկեղեցիսինտէ օլուր :

1. Քարոզի 'ի սքանչելաց Եստուած մարմնով
վան իմ խաչնալ : Հարալիւ . յԵյսօր անճառն :

2. Ջանապական կոյսն Սարիաւ՝ Եստուածածին
խոստովանի Ս. Եկեղեցի : Հարի . յՏւազ օրհն . հի :

Սինէլի տիգիլէ Կիլիկիալ Եւֆրատ Եւֆրատ Եւֆրատ :

Օսիքի հաշնտա պիր չօճուդ պիր պաղէյէ օտուն
տէվլիրմէյէ կիրէր , վէ քէնտիսի մէշղուշ իքէն՝ զըր
զապիթլէրինտէն պիրիսի օլ ճիվարտա պուլընուպ պաղ-
էյէ կիրէճէյի թուլթար : Չօճուդ պուլնու կէօրիւնճէ
տէվլիրտիյի օտունլարը պրագըր գաչար : Վաղէտէն
տիշարը չըդաճաղը վաղըթ պաղէնին սահլպի գարը-
սընա չըդար : Չօճուդ նէ հափսըն , իքի գըրըճ արասըն
տա գալտը : Էլէ օրալարտա պիր իւքսէք աղճ կիւ :

րիւս սանսար կիպի սարըըը իւզերինէ չըգար : Պըը զա-
պիթի էնքսէսինէ տիւշմիւշ իւտիւ . աղաճա չըգտըղըըը
կէօրիւր կէլիւր աղաճըն տիպինէ . չօճուղու գօրգուտա .
ճագ սէօզէրիլէ շամաթա վէ եայղարարլա օնու աշա-
ղը էնտիրմէք իսթէր . լաքին օ՝ պու սէսլէրի իշիթ տիք-
ճէ տաճա իւքսէք տալարա չըգար : Պաղլէ սաճիպի կէ-
լիւր վէ զապիթէ էօյիւտ վէրիւր քի սէյլէյիշինի թաթ-
լըլաթսն : Չապիթ օլ վագըթ թէրթիպի տէյիշտիրիպ
թաթլըլըգ եօլունա կիրտիքտէ՝ չօճուգ եօգարտան
տէր , ե սինէկ սիրքէիլէ տէյիլ՝ պալըլա թուլթուլուր .
Պասիգան գատընը թանըր սն , օ էյլէ հափար ըտը :
Վէ՝ տէմէք իսթէրսին օղլում , տէր զապիթ : Չօճուգ
ճէվապ էտէր . տէմինքի պաղըըըպ չաղըրարագ սէյ-
լէտիյին լագըըտըլար պանա սիրքէ կիպի կէտի . վէ է-
լիմտէն կէլսէ՝ էլինտէն գաջարագ կէյէ տէք չըգար ը-
տըմ : լաքին շիմտիքի սէօզէրին պալա պէնպէյօր . պու
սէօզէրինէ թէպիմ օլուրում : Պունու տէյիպ աղաճին
իւսթիւնտէն սիւզիւ լէրէք անի վաճիստէ աշաղը էնտի ,
այագլարընա տիւշիւպ գոպաճաթընա աֆվ տիլէտի .
Լքիսի պիրտէն չօճուղուն սէյլէյիշիւրինէ խօշանըպ
գապաճաթընը աֆվ էթտիքտէն մստէ տէվլէրտիյի օ-
տունու տախի պէրապէր կէօթիւրմէյէ ըուխսաթ վէր-
միշ օլմալը տըրլար , անճագ պու նագլի էտէն զապէթա
պու ըուխսաթը նագլ էթմէմիշ տիր :

Իշի ագճէ : Ըլամանտանըն Վըրդէմպէրկ մէ-
մալքինին Քալվ շէճրինտէ՝ Լքէնտիմիղլն 70 թարի-
խինտէ Հոռմալըլարըն Լքուսաղէմի գապթ էթտիքէրի-
նին զիքքինի Տալի պիր ալթուն պուլունտու : Պէօյիւր-
լիւլիւ իքի ֆուանըլըգ Ֆուանըլը ագճէսի պէօյիւրիւ-
ղիւնտէ . պիր թարաֆընտա Վիսպաթիանոս գըրալըն

պաշք . վե էթրափընտա եազըր . Վ հարափանոս ում .
իմբ . աւի . եանի . Սյամա ինիէրաթօրու հաշմէթիւ
Վ հոպասիանոս : Բէլէնին տիպինտէ տախի Ս . Բ . եա
զըր օյուլմուշ : Եթունուն օ պիր իւզինպէ պիր
խուրմա աղաճը , եանընտա իքի քիշի . պիրի պագտա
վե պիրի օթուրմուշ . վե էթրափընտա եազըր . Եու
տէա քարդա . Եէհէտիստան զապթ օյունմուշ :

Մասիսն 216 նուաթրօտունտա՝ Արքազան Պատրի
արքըն զաղէթալար իշինտէ տինճէ մատտէլէր իւզէրինէ
մուպահասէ էթմէմէք իշին էմր էթտիյի առաա թու
թուլուպ՝ Քօհալա եազտրղըմըզա գալը պաշլատրղը
պէնտէրին տէվամ օթւնմայաճաղը իլան օյունմուշ
տուր : Ենճագ օյ նուաթրօտա վե օյ պէնտին իշինտէ
պիր աղ հագարաթ նէվինտէ լազըրտըլար աեօյլէնմիշ .
վե պիզ ումայըլ քի Արքազան Պատրիէրք մուպահա
սէյի եառագ էթտիյինտէ հագարաթա իզին վերմիշ օյ
տուն : Էեր նէ իսէ . Քօհալըն մուէլիփի քէնտինի
նասէ աննաթմուգ զայրէթինտէ օյմատըր իշին վե
ճէվապ սըրասընտա հագարաթ՝ ճէվապ գըթըլընտան
նէշաթ էթմէ պիր հալ օլտուզընու պիլէրէք՝ պունլա
րը վագիփէ էթմէզ :

Մասիս հագարաթ քէլաւարընըն սըրասընտա՝ Քօ
հալըն աեօյլէտիքէրի գապուլ օյունմազ գըյասըլար վե
շալէաթ (մոլորական) թալիւմաթլար տըրլար տէմէսի՝
Քօհալըն մուէլիփինն զաթընա բաճի հագարաթլար
նէվինտէ աէիլ տիրէր , չինն Քօհալըն աեօյլէրի հա
յոց տուրք Եկեղեցիինն էն մագպուլ հայրապետէրինն
աեօյլէնն պինա օյունմուշ օյմաղըլա՝ Մասիսն Գապոլ
օյունմազ Գըյաս վե շալէաթ իւլէմաթ տէտիքէրի օյ
հայրապետէրին քէլաւարը օլուր , վե տին մուպահա

Կէսինի հասադ էտեն Սրբազան Պատրիարքին պունտչ
Կէցլէմէյէ ռուխսաթ վերախիյի ասլա ումուլմնը :

Տէյէլմքի պազըլարը Սափալէ տէտիյի Կիպի զանն
էտերէր իմիշ, ֆազաթ Մասիս պու պէցլի տիր տէ
յիւ աճքեամանէ քէսիպ աթմազը նէրէտէն ալմըշ : Եւն
մաստէսինէ աշնա կարգաւորլարտան վէ աշխարհական
լարտան միւրէթթէպ պիր ժողովքտա Օջհալ թէֆթիւ
շէ ալմնըպ հազգընա պու միսիլիւ պիր կլամ օլմնըշ
մու : Կէցլէ պիր շէյ օլտուղունու Օջհալմն միւրէ
լիֆի պիլմէյօր, վէ չիւնքի հազըլմնը պիր շէյին թէֆ
թիլինաէ օլ շէյի հազուն հայաթտա վէ ետգընտա ըզան
հազըր պուլունմատան ճնուն հազգընա գարտր վէ Բի
ճիլ վերիլմէսի ճէմի եկիղեցական կանոնլարա վէ տիւ
Ֆեհալմնէ շէրաաթլարա մուղալի տիր, պէցլէ պիր շէյ
օլտուղունու մէզքիւր միւրէլիֆին պիլմէմէսի՝ օլմուշ
օլմատըղընա սաղ պիր իսպաթ տըր : Իմաթի շիմտիյէ
տէք ժողովքճա գարտր վերիլմէմիշ պիր շէյէ Մասիս
քի աստուածաբանութիւնտա տա փէք պիր մոհարէթէ
մալիք օլտուղունու պու կիւնէ տէք իսպաղ էտէմէմիշ
տիր, պու միսիլիւ հիւքմն գարտր վերէրէյշ քէսիպ
աթմազա ճէսարէթի նէրէտէն ալմըշ :

Պու միւլհաղալարա մէպնի զանն օլունուր. քի՝ Օջ
հալմն հազըրգլարընա եօլունտա պիր ճէփապ պուլմադ
տան թաճիզ օլտուղու վազըթ Սրբազան Պատրիարքին
թէնպիհի իմտատընա խըզըր եթթիլմիշ. հազմաղա պաշ
լատըզլարընը Էքսիք պրադմաղա վէ խըզմէթին պազը
սընը՝ Օջհալա գարշը մախսուսէն պիր ճիւզ չըզաճագ
տէյիւպ ախէրինէ հալալէ էթմէյէ պունտան Տիւսիւն
լիւ պիր վէսիլէ պուլամաղ ըտը : Իշիէր մէրամը Սրբա
զան Պատրիարքին էմրինէ թամ իթաաթ էթմէք օլսա

լոր՝ ոչ հազարաթիւարը հազմազ ըլոր . վե հիշ պիր ժու
ղովքուլա պու կիւնէ տէք թէֆթիշ օլունայան պիր
շէյէ քէնտիսի դարար վէ սիճիլ քէսմէզ իտի :

Պուշա պիր եէնի իսպաթ տաշա վար : Մալիւմ
տիւր քի Սրբազան Պատրիարք կէշէնլէրտէ բրօդէսդան
քիթապլարը ալմասընը վէ օդումասընը հասագ էթտի .
վէ քիմնէ տէյէմէզ քի պու քիթապլար հասագ տըրլար
ամմա տիսիզ քիթապլը օդումանըն հասաղը հօզ : Լա
քի Մասիւն միւսաննիֆի Սրբազան Պատրիարքըն էմ
րի սայէսիստէ Օգհալըն թէֆթիշի թահուտունտան
խէլաս պուլուպ պիր հաֆտա նէֆէս տլորդտան սօնրա՝
պէս պէլի , օգուլանլարընը լաւաւրէլ էթմէք իջիւն՝
Վ օ դէռին ումանլարընտան էն զէհրլիսինի պու տէ
ֆա 218 նումէրօսունտա նէշը էթմէյէ պաշլամըշ : Լա
նիվէր տէմիշ իտի քի՝ հայլարըն պիր թազըմը Վ օլդէ
ռին ֆէյլէսօֆլուղուլա միւլէմմա օլմուշ տուր . Մա
սիւ 216 նումէրօսունտա ֆրանսըզ զագէթասընըն սէօ
ղիւ իֆթիրա տըր տէյիպ՝ 218 նումէրօսունտա իֆթի
րա օլմատըղընը թաստիդ էթմէսի թուհաֆ տըր : Վ է
էօզը հտէմէզ քի պու ումանը քէնտիսի հաֆմամըշ վէ
քէնտիսի թէրճիւմէ էթմէմիշ , զիրա հէր նէ քի օլ դա
զէթատա հազըլըրսա՝ քէնտի իշի օլմասա տալի , էյի
տըզգաթըլա պազըպ պէյէնմէտիքճէ հազըլմազը ըմըշ
(Մասիւ . նումէրօ 209) : Վ է Օգհալըն իջինտէ զիբը
օլունան Ս . Հայրապետլէրմիզին սէօզիւնէ պէյէնմէ
լէն՝ էլպէթ պիր շէյէ պէյէնմէլի . Պր . Իւթիւճնան
շիմտիւլըք Վ օլդէռին Սիքթօլէլա ումանընա պէյէնմիշ .
տէմէք սիր քի պու ուման քէնտի տինինէ տօքանմա
մըշ օլմաղը : Պու Սիքթօլէլա սիւղէրինէ սօնրալարտա
պիր աղ կէնիշճէ օէօլէր իղ :